

Nr 464

Av herrar Carlshamre och Nordgren, om akademisk undervisning i radio och television.

(Lika lydande med motion nr 413 i Första kammaren)

I motionerna I:784 och II:923 till 1965 års riksdag hemställdes bl. a. "att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag rörande möjligheterna att i enlighet med de i motionen angivna riktlinjerna förmedla akademisk lågstadieundervisning inom ramen för en kombinerad radio/TV- respektive korrespondensundervisning".

Detta yrkande, som ställdes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 173 angående utbyggnaden av universitet och högskolor, bör ses mot bakgrunden av den förväntade efterfrågeutvecklingen på den högre utbildningens område. Enligt statistiska centralbyråns prognos skulle således antalet av dem, som önskar tillträde till akademiska studier, redan 1970 nå siffran 100 000. Skolöverstyrelsen har beräknat antalet till 120 000 ett decennium senare.

De i propositionen föreslagna ramtalen, som riksdagen sedermera fastställde, var emellertid endast i begränsad utsträckning ägnade att tillgodose en sådan studenttillströmning. Därutöver avsåg regeringsförslagen endast perioden fram till början av 1970-talet. Under dylika omständigheter måste samhället enligt vår mening sägas vara bristfälligt berett att möta den kraftiga efterfrågeexpansion, som är att vänta under loppet av nästa årtionde.

I anslutning till nyssnämnda spörsmål diskuterade vi alternativa målsättningar för den långsiktiga universitetsutbyggnaden. Främst av samhällsekonomiska skäl ansågs det därvid knappast möjligt att framdeles fortlöpande bygga ut undervisningsväsendet i takt med den ökande efterfrågan. Då vi emellertid så långt möjligt ville undvika ett införande av spärrar vid de nu fria fakulteterna, återstod endast att undersöka vilka möjligheter i övrigt som kunde stå till buds. I det sammanhanget vill vi återge följande avsnitt ur 1965 års motioner:

Vad som närmast kommer i blickfältet om man söker efter helt nya möjligheter till komplettering av den nuvarande akademiska undervisningen med mindre resurskrävande utbildningsformer är dels radio/TV, dels korrespondensundervisningen. Redan andra skäl än den "vanliga" akademiska undervisningens behov — i första hand behovet av en väsentligt utbyggd organisation för vuxenutbildning och omskolning även

på akademisk nivå — gör det angeläget att grundligt undersöka vilka möjligheter dessa media kan ha att erbjuda. Det är så mycket större skäl att snabbt ta itu med dessa frågeställningar, om det — vilket vi är övertygade om — finns utsikter att på dessa vägar även finna lösningen på det annars olösliga problemet att om tio eller femton år ge akademisk grundutbildning åt alla som efterfrågar sådan.

Statsutskottet avstyrkte bifall till motionens yrkande på denna punkt med motivering att beredning med anledning av radioutredningens förslag pågick inom Kungl. Maj:ts kansli. Det bör emellertid observeras att radioutredningen visserligen prövat frågan om utnyttjande av radio och television för universitets- och högskoleutbildning, men att väsentliga skillnader föreligger mellan utredningens och motionens förslag i fråga om såväl målsättning som verksamhetens utformning. Det sistnämnda belyses bl. a. av motionsyrkandet om korrespondensundervisning samt motionärernas krav rörande verksamhetens omfattning och skyndsamma igångsättande. I fråga om syftet med den av oss föreslagna etermedieundervisningen vill vi än en gång understryka vikten av att åtgärder snarast vidtages som kan bidra till att tillgodose 1970-talets sannolikt kraftiga utbildningsbehov. Om därvid det aktualiserade TV-radio-universitetet visar sig vara i stånd att fungera som ett ur kvalitativ synpunkt acceptabelt komplement till nuvarande utbildningsformer kan åtskilliga fördelar uppnås. I Sveriges Radios remissyttrande över radioutredningens betänkande uppmärksammas detta spörsmål:

Från allmänekonomisk synpunkt kan en sådan bildningsverksamhet utan tvivel tänkas innebära en viss minskning av trycket på samhällets investeringar i lokaler och personal, samtidigt som tillgången till undervisning breddas och sprids både socialt och ekonomiskt.

I universitetskanslersämbetets petita framhålles att korrespondensundervisning samt TV- och radioundervisning av skilda slag bör få en väsentligt ökad betydelse i utbildningsverksamheten. Vidare uttalas att denna undervisningsform bör infogas i den reguljära universitetsutbildningen, "som komplement och ersättning till de traditionella undervisningsformerna". I detta syfte föreslår kanslersämbetet för nästa budgetår att medel anvisas för en planerad radiokurs i ämnet pedagogik. För täckande av de på universitetssidan fallande kostnaderna för denna kurs erfordras, enligt kanslersämbetet, en medelsanvisning av 250 000 kronor. Kanslersämbetet finner det vidare sannolikt att behov av undervisning kan komma att uppstå även i fråga om andra ämnen och föreslår till en vidgad försöksverksamhet på området ytterligare 200 000 kronor.

I statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln avstyrks emellertid kanslersämbetets äskanden. Med hänvisning till den s. k. radiokursen i statskunskap anser sig departementschefen inte böra beräkna medel för radio- och televisionsupervisning för nästa budgetår. I samband därmed framhålls att "resultaten av den hittills bedrivna försöksverksamheten på området bör avvaktas innan ställning tas till frågan om utvidgad sådan verksamhet".

Av ovanstående att döma har departementschefen inte för avsikt att under den närmaste tiden skapa utrymme för en utbyggnad av etermedieundervisningen, i syfte att få denna att utgöra det komplement till de traditionella undervisningsformerna, som kanslersämbetet anser erforderligt.

Enligt vår mening är de av kanslersämbetet framförda åsikterna väl värda att beakta, vilket medför att vi även förordar de förslag till medelsanvisningar, som härvid avses.

Sveriges Radios kostnader för ifrågavarande verksamhet har beräknats till 450 000 kronor, varav 300 000 föreslagits utgå via ljudradio-licensfonden och 150 000 kronor via TV-licensfonden. Vi har inget att erinra häremot.

Vi är emellertid medvetna om att vårt syfte endast i begränsad utsträckning blir tillgodosett med den av kanslersämbetet förordade verksamheten. Vi föreslår därför att denna myndighet i samråd med Sveriges Radio ges i uppdrag att till 1967 framlägga förslag om en väsentligt utbyggd TV-radio-undervisning på det akademiska stadiet med beaktande av de synpunkter som angetts i ovannämnda motioner.

Under åberopande av det anförda hemställs,

att riksdagen måtte

1. besluta att anslå medel för en akademisk kurs i pedagogik m. m. genom Sveriges Radio-TV samt sålunda till *Tekniska hjälpmedel i utbildningen m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor,
2. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt universitetskanslersämbetet att i samråd med Sveriges Radio-TV till 1967 framlägga förslag om en väsentligt utbyggd TV-radio-undervisning och korrespondensundervisning på det akademiska lågstadiet.

Stockholm den 26 januari 1966

Nils Carlshamre

Hans Nordgren